

Σχέδιο Δράσης της ETUCE

Σχετικά με την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Βίας στα

Σχολεία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα σχολεία, που είναι το εργασιακό περιβάλλον για τους εκπαιδευτικούς και το υπόλοιπο προσωπικό του σχολείου, καθώς και το μαθησιακό περιβάλλον για τους νέους, πρέπει να παρέχουν ασφάλεια, ώστε να εξασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή κατάσταση για διδασκαλία και μάθηση.

Γενικά, τα σχολεία είναι οργανωμένοι χώροι στους οποίους τα παιδιά και οι νέοι καθώς επίσης και οι εκπαιδευτικοί και άλλοι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση αισθάνονται ασφαλείς. Στις περιπτώσεις που συγκεντρώνονται στατιστικές ή που δημοσιοποιούνται τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων, τα σχολεία εγκωμιάζονται συχνά για ακριβώς αυτά τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Πράγματι μερικές φορές τονίζεται ότι για παιδιά από δυσλειτουργικές οικογένειες, που ζουν σε φτωχή κατοικία ή με άλλες δυσκολίες που προκύπτουν από την οικογενειακή ένδεια, το σχολείο αντιπροσωπεύει ένα χώρο ασφάλειας για τους νέους.

Εντούτοις, όταν εμφανίζονται βίαια γεγονότα στα σχολεία εμποδίζουν τη διδασκαλία και έχουν επιζήμια επίδραση στο εργασιακό περιβάλλον των εκπαιδευτικών και την ποιότητα της εκπαίδευσης των μαθητών. Ενώ η συχνότητα περιστατικών σοβαρότερης βίας παραμένει χαμηλή, οποιοδήποτε βίαιο γεγονός μπορεί να προκαλεί δυσφορία και στους άμεσα εμπλεκόμενους και σε εκείνους που είναι μάρτυρες, είτε είναι προσωπικό είτε μαθητές.

Είναι επομένως επιβεβλημένο να ληφθούν μέτρα στα σχολεία με σκοπό να αποτρέψουν τη βία και να διευκολύνουν μια ατμόσφαιρα, στην οποία τα παιδιά μπορούν να μάθουν και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εκτελέσουν την εργασία τους σε ένα θετικό, υγιές και ασφαλές περιβάλλον.

Τα αποτελέσματα από μια έρευνα της ΕΕ το 2000 δείχνουν ότι το 4% των υπαλλήλων υφίστανται βία στην εργασία (προερχόμενη μέσα από ή έξω από τον εργασιακό χώρο). Επιπλέον, το 12% των εργαζομένων στον τομέα της εκπαίδευσης έχουν υποστεί εκφοβισμό (γνωστό ως ατομικό ή ομαδικό «bullying/mobbing»). Το 2000, το 11% των υπαλλήλων στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης είχε υποστεί φυσική βία κατά τη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών. Τα στοιχεία υποδεικνύουν ότι η φυσική βία από ανθρώπους εκτός των συναδέλφων είναι πιο συνήθης: το 1,5% όλων των εργαζομένων στην ΕΕ είχαν υποστεί βία από συναδέλφους, ενώ το 4,1% ανέφερε ότι υπέστη βία από άτομα έξω από τον εργασιακό χώρο.¹

Η βία μεταξύ των μαθητών, που θεωρείται ότι περιλαμβάνει φυσική και ψυχολογική βία, και από τους μαθητές προς τους εκπαιδευτικούς και το άλλο προσωπικό του σχολείου, αναφέρεται ως αυξανόμενο πρόβλημα στα σχολεία σε όλη την Ευρώπη. Συμβαίνει, εντούτοις, να μην συγκεντρώνονται στατιστικές σε ομοειδή βάση για ολόκληρη την Ευρώπη και σε πολλές περιπτώσεις δεν αντιπαραβάλλονται σε εθνικό επίπεδο. Η αναφερόμενη κατάσταση είναι, επομένως, ως ένα ορισμένο βαθμό αφηγήσεις. Εν τούτοις, η βία στα σχολεία αποτελεί έναν περιορισμό της προστασίας των όρων υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, όπως αυτή διαφυλάσσεται από την Οδηγία-Πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία².

¹ “Violence, Bullying and Harassment in the Workplace”, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

² Οδηγία 89/391/EEC για την εισαγωγή μέτρων, ώστε να ενθαρρυνθούν βελτιώσεις στην ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων στη δουλειά τους.

Επιπλέον, με δεδομένο ότι, όταν εμφανίζεται, η βία αναστατώνει τη διδασκαλία και τη μάθηση, αναγνωρίζεται ότι οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται συγκεκριμένη γνώση και δεξιότητες για να προβλέψουν και να αποτρέψουν περιστατικά εκφοβισμού και βίας, και για να τα αντιμετωπίσουν, όταν εμφανίζονται. Για αυτόν τον λόγο, είναι σημαντικό να επιτραπεί στις εκπαιδευτικές ενώσεις να ανταλλάξουν εμπειρίες σχετικά με την καλύτερη πρακτική και να παρασχεθεί στους εκπαιδευτικούς η γνώση, οι δεξιότητες και η κατάρτιση, ώστε να αποτρέπουν και να αντιμετωπίζουν αυτές τις καταστάσεις στα σχολεία. Υπάρχει γενική ανησυχία σχετικά με το μαθησιακό και το εργασιακό περιβάλλον, για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς αντίστοιχα. Η βία στα σχολεία είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που έχει επιπτώσεις όχι μόνο στους εκπαιδευτικούς και τις ενώσεις τους, αλλά και άλλους εμπλεκόμενους στην εκπαίδευση. Τέσσερις κύριες σχέσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη στην προσπάθεια να εξεταστούν και να αποτραπούν τα βίαια περιστατικά στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αυτές οι σχέσεις είναι: μαθητής με μαθητή, μαθητής με εκπαιδευτικό, εκπαιδευτικός με εκπαιδευτικό και γονέας με εκπαιδευτικό (ο γονέας θα μπορούσε επίσης να αντικατασταθεί από οποιοδήποτε τρίτο μέρος π.χ., αδέρφια, προηγούμενους σπουδαστές, κ.λπ. που βρίσκονται έξω από τον εργασιακό χώρο). Η βία εμποδίζει την ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων. Για αυτόν τον λόγο, η πάλη ενάντια στη βία στα σχολεία θα έχει έναν θετικό αντίκτυπο στην πάλη ενάντια στη βία στην κοινωνία συνολικά.

Σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες, τα μέτρα που αναπτύσσονται για να αποτρέψουν τη βία στα σχολεία έχουν αποδειχθεί επιτυχή, κάτι που υπογραμμίζει το πιθανό όφελος της ανταλλαγής εμπειρίας για την καλύτερη πρακτική και μιας ανάλυσης της δυνατότητας μεταφοράς της καλύτερης πρακτικής.

Το 1999, συντάχθηκε ένα έγγραφο πολιτικής της ETUCE από μία συμβουλευτική επιτροπή που διορίστηκε από την Εκτελεστική Επιτροπή/ΔΣ της ETUCE. Συζητήθηκε στη διάσκεψη Στρογγυλής Τραπέζης της ETUCE στις 3 και 4 Φεβρουαρίου 1999 και υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση της ETUCE τον Μάιο του 1999. Σχετικά συμπεράσματα αποτυπώθηκαν στο εν λόγω έγγραφο, όπως η ανάγκη για αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών και συνέχιση της επαγγελματικής ανάπτυξης για την κάλυψη αυτού του ζητήματος, η σημασία της υποστήριξης άλλων επαγγελματιών συμπεριλαμβανομένων ψυχολόγων, θεραπευτών και συμβούλων στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού και των θυμάτων του εκφοβισμού, καθώς και η σπουδαιότητα της διοίκησης, της εποικοδομητικής διαχείρισης συγκρούσεων και των σχολικών σχεδίων δράσης. Το τρέχον πρόγραμμα πρέπει να θεωρηθεί ως έγκαιρη επισκόπηση ζητημάτων που αντιμετωπίστηκαν ήδη από την ETUCE το 1999, αλλά που εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία για τους εκπαιδευτικούς και τους σπουδαστές.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία, που υπογράφεται από τους Ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους UNICE, UEAPME, CEEP και την ETUC (καθώς και την επιτροπή-σύνδεσμο EUROCADRES/CEC) τον Μάρτιο 2007, δίνει στο συνδικαλιστικό κίνημα ένα πρόσθετο εργαλείο για την ανάσχεση όλων των μορφών βίας και παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο. Για αυτόν τον λόγο, η ETUCE εφαρμόζει το πρόγραμμα «Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στα Σχολεία», το οποίο στοχεύει στην επίτευξη τριών κύριων στόχων. Ο πρώτος στόχος περιλαμβάνει την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των συνδικάτων, προκειμένου να προσδιοριστεί η καλύτερη πρακτική στα βασικά θέματα και να αναλυθεί η δυνατότητα μεταφοράς αυτής της καλύτερης πρακτικής στις διάφορες χώρες μέσα στην ΕΕ/ΕΖΕΣ και τις υποψήφιες χώρες, για να προσφέρει στους

εκπαιδευτικούς διάφορες επιλογές για την αντιμετώπιση της κακής και βίαιης συμπεριφοράς των σπουδαστών/μαθητών. Η ETUCE παρείχε πληροφορίες στα εκπαιδευτικά συνδικάτα για την *Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία* «από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών» .

Αυτό το έγγραφο πολιτικής σκοπεύει να θέσει τη βάση στην οποία η ETUCE θα λειτουργήσει σχετικά με το ζήτημα κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών. Τέσσερα κύρια επίπεδα για συγκεκριμένες ενέργειες έχουν προσδιοριστεί:

1. Ευρωπαϊκό επίπεδο
2. Εθνικό/περιφερειακό επίπεδο
3. Τοπικό/επαρχιακό επίπεδο
4. Σχολικό επίπεδο

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ETUCE δεσμεύεται:

- Να συνεχίσει την πληροφόρηση και την εφαρμογή της Συμφωνίας-Πλαισίου των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Εταίρων για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο συνδικάτων.
- Να συγκεντρώσει τις εθνικές ορθές πρακτικές από την εφαρμογή της Συμφωνίας-Πλαισίου στον τομέα της εκπαίδευσης και να τις διαδώσει στις οργανώσεις-μέλη της.
- Αναφέρει στην ETUC τον τρόπο με τον οποίο η εθνική εφαρμογή της Συμφωνίας-Πλαισίου πραγματοποιείται, σύμφωνα με τις πληροφορίες που στέλνονται από τις οργανώσεις-μέλη της.
- Να παρακολουθεί και να επηρεάζει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΕΕ, ιδιαίτερα τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία (πενταετή έγγραφα στρατηγικών οδηγιών) και τις σχετικές πολιτικές και τα νομοθετικά μέτρα, ώστε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην παρενόχληση και τη βία στην εργασία στην ευρωπαϊκή ατζέντα.
- Να ελέγχει και να επηρεάζει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΕΕ όσον αφορά τις εκπαιδευτικές πολιτικές, που θέτουν το ζήτημα στην προσοχή της Γενικής Διεύθυνσης για την Εκπαίδευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- Να βελτιώσει την πληροφόρηση σχετικά με το γεγονός ότι μια καλή οργάνωση της εργασίας στο σχολείο είναι ουσιαστική για την παρεμπόδιση και την αντιμετώπιση της βίας στα σχολεία.
- Να υποστηρίζει όλες τις δραστηριότητες που στοχεύουν στον συνυπολογισμό της παρενόχλησης και της βίας (πρόληψη) στην αξιολόγηση του κινδύνου που απαιτείται από την Οδηγία για εισαγωγή μέτρων, ώστε να ενθαρρυνθούν οι βελτιώσεις στην ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων στην εργασία (89/391/EEC), ιδιαίτερα στα πλαίσια της Εκστρατείας για Υγιείς Εργασιακούς Χώρους σχετικά με την Αξιολόγηση του Κινδύνου, που διεξάγεται από την Ευρωπαϊκή Αντιπροσωπεία για τη Ασφάλεια και Υγεία στην εργασία.
- Να εξετάζει το ζήτημα της παρενόχλησης και της βίας στην εργασία για τους εκπαιδευτικούς μέσα στο Δίκτυο Συνθηκών Εργασίας της ETUCE ³.
- Να διαπραγματεύεται ειδικές και κοινές οδηγίες με τους εργοδότες στην εκπαίδευση σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με το πώς να εφαρμόσουν τη Συμφωνία-Πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Εταίρων.

³ Η μέσα στο πλαίσιο ενός πιθανού μελλοντικού Δικτύου Υγείας και Ασφάλειας.

Σε εθνικό/περιφερειακό⁴ επίπεδο εκπαιδευτικών συνδικάτων

➤ Η ETUCE δεσμεύεται:

- Να διατηρήσει την αποκτημένη γνώση και την εμπειρία από το πρόγραμμά της «Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στα Σχολεία» συνεχίζοντας να συγκεντρώνει τις εθνικές καλές πρακτικές και διαδίδοντας τον οδηγό εφαρμογής της Συμφωνίας-Πλαισίου των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Εταίρων για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία.
- Να υποστηρίζει τις οργανώσεις-μέλη της στις προσπάθειές τους να βελτιώσουν τις εθνικές πολιτικές και τις εθνικές νομοθεσίες για την υγεία και την ασφάλεια στην απασχόληση και ιδιαίτερα για την παρενόχληση και τη βία στην εργασία.
- Να υποστηρίζει τις οργανώσεις-μέλη της στις προσπάθειές τους να παρέχουν στα σχολεία το απαραίτητο πλαίσιο για να αντιμετωπίσουν και να αποτρέψουν τη βία στο εκπαιδευτικό περιβάλλον και για να προσδώσουν διαφάνεια στις ενέργειες που γίνονται.
- Να υποστηρίζει τις οργανώσεις-μέλη της στην ανάπτυξη των εθνικών στρατηγικών των συνδικάτων και στο πώς να εξασφαλίσουν ένα καλό εργασιακό περιβάλλον και ευημερία στο σχολείο για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.
- Να υποστηρίζει τις οργανώσεις-μέλη της στην προώθηση της ανάπτυξης οδηγιών για τα σχολικά σχέδια δράσης.

➤ Η ETUCE συμβουλεύει τα εθνικά συνδικάτα:

- Να συνεχίσουν την πληροφόρηση και την ενημέρωση σχετικά με το ζήτημα, ειδικά για τις επιπτώσεις της έλλειψης δράσης, και να πιεστούν οι εθνικές κυβερνήσεις, οι τοπικές αρχές και άλλοι εργοδότες στην εκπαίδευση σχετικά με την ανάγκη για δράση για να αντιμετωπιστεί η βία στα σχολεία
- Να διαπραγματευτούν τις ειδικές και τις κοινές οδηγίες με τους εργοδότες στην εκπαίδευση σε εθνικό επίπεδο σχετικά με το πώς να εφαρμόσουν τη συμφωνία-πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Εταίρων
- Να εργαστούν για την υιοθέτηση των συγκεκριμένων συλλογικών συμβάσεων εργασίας στις χώρες, όπου το επιτρέπει το εθνικό μοντέλο συλλογικών διαπραγματεύσεων
- Να προωθήσουν την κατάρτιση για την υγεία και την ασφάλεια των συνδικαλιστών εκπροσώπων/των αρμόδιων υπαλλήλων σχετικά με τη συμπερίληψη των ζητημάτων παρενόχλησης και βίας στις διαπραγματεύσεις συλλογικής σύμβασης εργασίας.
- Να παρέχουν συμβουλές και οδηγίες σχετικά με τα αποδοτικά μέτρα και τα εργαλεία - για τη διεύθυνση και το προσωπικό του σχολείου – σχετικά με το πώς να αντιμετωπίζουν και να αποτρέπουν την παρενόχληση και τη βία στα σχολεία, με προτεραιότητα στα παραδείγματα μέτρων που λαμβάνονται ως τμήμα της διαδικασίας αξιολόγησης του κινδύνου.
- Να διαδίδουν αυτές τις οδηγίες στις περιφερειακές, τοπικές, ακόμα και σχολικές οργανώσεις.
- Να προωθούν μέτρα κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές για το πώς να αποτρέπουν και να αντιμετωπίζουν τη βία στα σχολεία
- Να εργάζονται για την ένταξη της παρενόχλησης και της βίας στην εργασία στα πλαίσια της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη.

⁴ Θα πρέπει να αναληφθεί δράση στο αντίστοιχο επίπεδο, σε εξάρτηση με τη διαίρεση των δεξιοτήτων στην εκπαίδευση σε κάθε χώρα.

- Να προωθούν την υιοθέτηση οδηγιών για το πώς να αναπτύξουν τα σχολικά σχέδια δράσης (συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, της αξιολόγησης του κινδύνου, της μεσολάβησης και της υποστήριξης θυμάτων).
- Να προωθούν τη διδασκαλία μαθημάτων μέσα στο εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα που συμβάλλουν στη θετική συμπεριφορά μαθητών στα σχολεία (δηλ.: πολιτική εκπαίδευση, μαθαίνω να συμπεριφέρομαι)

Σε τοπικό επίπεδο, η ETUCE συμβουλεύει τα εθνικά συνδικάτα:

- Να επηρεάζουν την κατανομή της απαιτούμενης χρηματοδότησης προκειμένου να αποτραπεί και να αντιμετωπιστεί η βία στα σχολεία.
- Να επηρεάζουν την οργάνωση εκπαιδευτικών μαθημάτων για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές σχετικά με την παρεμπόδιση και την αντιμετώπιση της παρενόχλησης και της βίας.
- Να συνηγορούν στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών μαθημάτων για τους διευθυντές για το πώς να εφαρμόζουν την αξιολόγηση του κινδύνου στα σχολεία τους.
- Να ενημερώνουν τις τοπικές οργανώσεις τους για τα δικαιώματά τους σε περιπτώσεις βίας στο χώρο εργασίας τους ή/και εναντίον τους, καθώς επίσης και για την υποστήριξη που προσφέρεται από το συνδικάτο για τους εκπαιδευτικούς που είναι θύματα βίας.

Σε επίπεδο σχολείου, η ETUCE συμβουλεύει τα εθνικά συνδικάτα:

- Να κάνουν προσπάθειες επικέντρωσης σε κίνητρα για να προωθηθεί η εφαρμογή της αξιολόγησης του κινδύνου στα σχολεία.
- Να δώσουν έμφαση στη σημασία της εμπλοκής της διεύθυνσης του σχολείου στο στάδιο της αντιμετώπισης της παρενόχλησης και της βίας στα σχολεία για τους εκπαιδευτικούς, πάντα κατόπιν διαβουλεύσεων με την εκπαιδευτική κοινότητα.
- Να προωθούν την πρόληψη της βίας, συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων μεσολάβησης.
- Να ελέγχουν την εφαρμογή των σχολικών σχεδίων δράσης.
- Να αναπτύσσουν πολιτική αυτονομίας στα σχολεία, προκειμένου να είναι σε θέση να βρουν τους καλύτερους τρόπους για καλές σχέσεις στο σχολείο, συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης συμφωνιών μεταξύ όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας (γονέων, μαθητών, εκπαιδευτικών, άλλων εργαζόμενων, κ.λπ.).